

...Deyirlər ki, tanıldıgın insan haqqında söz demək, yazı yazmaq olduqca asandır. Ən azı ona görə ki, tanıldıgın adamın həyat tarixçəsini, xasiyyətini yaxşı bildiyindən onun fəaliyyətinə müxtəlif baxış buçağından yanaşmaq yanılma- dan qiymət vermək imkanın olur.

Bu mənada, tanınmış ziyalı, istedadlı qələm sahibi, ictimai-siyasi xadim, ən əsası, əsl insan. İmamverdi İsmayılov haqqında yazı yazmaq onun mənim kimi yüzlərlə dostu üçün "sonu görünməyən yovşanlı cöldə" arxayıñ-arxa- yın gəzmək qədər asandır.

Amma bu asanlığın bir qəlizliyi də var....

Yaz səhərinin sərin mehinin asta-asta dalgalandırdığı yovşanların babala- rimızın ruhu kimi qanımıza hopmuş bishuqedici ətrini ciyərlərinə çəkərək, "Ya- zi düzü"ndə addımlamaq sevinci, qısa bir vaxtdan sonra bu düzün üfüqlə bir- ləşən ucsuz-bucaqsız ənginliyini gəzib qurtara bilməmək qorxusu ilə əvəz edil- diyi kimi, parlaq istedadı, çoxşaxəli və çoxşaxəli fəaliyyəti ilə cəmiyyətin gözündə öz obrazını yaratmış tanınmış şəxslər haqqında mükməməl söz deyə bilməmək qorxusu da məsuliyyətli qələm sahibini həmişə təqib edir...



Bizim ellər yerindəmi...

..."Yazı düzü"nün adını eşidəndə mənim 7-8 yaşım ancaq olardı. Hər ax- şam yeni nəgil danişmağa məcbur etdiyim Əli babam bildiyi bütün nağılları danişib qurtarandan sonra öz qacqınlıq həyatından, 1918-1922-ci illərdə Zəngiylan, Qubadlı, Cəbrayıllı, Füzuli rayon- larında bəylərin qapısında əkinçilik, muzdurluq etdiyi ağır günlərdən daniş- şardı.

Babam söyləyərdi ki, Bərşaddıda (Zəngəzurda Bərgüşəd çayı boyunca olan kəndləri belə adlandırdılar) çəltik becerir, Mincivan bazarında alver edir. Yazı düzündə yerli bəylərin qoyun sürürlərini otarır, əkin əkib, zəmirlərini bıçdırıdik.

O vaxtlar yazib-oxumağı təzə-təzə öyrəndiyimdən babamın bu səhbətlərində adını çəkdiyi yerlərin içərisində "Yazı düzü" adı marağımı daha çox çəkmişdi.

"Yazı düzü" ifadəsinə usaq ağlımla "yaz-bahar", "yazib-oxumad", "alın ya- zısı" kimi mənalandırırdım. Böyüyən- dən sonra öyrəndim ki, Yazı düzü Zəngəzurda Həkeri və Bərgüşəd çaylarının arasında yerləşən üçbucaq şəkilli geniş bir vadidir. Böyüküyük və beraketi ilə Qubadlı-Zəngiylan elinin qürur yeri olan Yazı düzünün güllü-ciçəkli yazı, qız- mar, ilanlı-çeyənlər yayı, sərt küləklə, gür- şad yağılı payızı, qarlı-covğunluq qış- vardi.

İnsan təbiətin bir parçasıdır və do- ğulub böyüdüyü yerin xüsusiyyətlərini çok zaman öz görkəmində və xarakte- rindən yaşayır.

Bu baxımdan mən dostum İmam- verdi İsmayılovu kiçik Vətəni Zəngəzu- run zirvələrində qartallar qıv vuran "quđratdən səngərlə qalalı dağlar"ına, şaqqıdayıb axan bol sulu gur çaylarına və nədənə, daha çox Yazı düzünə bənzədirəm...

...O Yazı düzünə ki, bir yanağını Qubadlinin, bir yanağını Zəngiylanın üzüne söykəyib.

...O Yazı düzünə ki, bol bərkətli torpaqları göz işlədikcə uzanı gedir, otlak yerləri da, əkin tarlaları da, üzüm bağları da səxavətli dəst süfrəsi kimi Vətən övladlarının qarşısında həmişə açıq olmuşdur.

...O Yazı düzünə ki, onun təbii xarakteri var: qış qış kimidir, yazı yaz kimi, uzaqdan dündür, yamaşıl və hamar qırınşə də, daşlı-qayalı, eniş-yoxusu, çıçəkli, yovşanlı və şoran yerləri də vardır.

...O Yazı düzünə ki, qucaqlamaq is- təyərsən, qolların çatmaz.

...O Yazı düzünə ki... sadəcə, DÜZ dür.

...O Yazı düzü dolanbacları, sərt yoxusları ilə həm də İmamverdi İsmayılovin keşməkeşli həyatının, çətin keçən ömrünün və xarakterinin ümumiləşdirilmiş rəmziidir...

...Rəmzdən söz düşmüşən, elə əvvəldən bir qənaətimi də qeyd edim: boy-buxunu, çinar qəmetli qardaşım İmamverdinin mahiyyəti, mənəviyyəti, şəxsiyyəti, əqidəsi, kişiliyi əslində, onun boyundan daha ucadır...

İmamverdi müəllim taleyi göyde ya- zılmış qəza-qədər adamıdır. Zəfən, ya- ziçi qəza-qədərsiz olmaz ki!..

Düz altmış il bundan önce Zəngila- nin Venetli kəndində, Süsən dağının və Süsən meşəsinin ətəklərində dünyaya göz açmış İmamverdini tale çox da ezişləyib süsleməmişdir.

Dördüncü sinifdə oxuyarkən atasını itirən bir oğlan taledən niyə razı qal- sin ki!..

Şəhər həyatında atasızlıq, yetimlik o qədər də bilinməz. Amma... kənd ye- ri ayrıdır...

Kendə yaşıyan usağın atasızlığı məhəllədə, sinifdə, oyun meydancasında, çayda çiməndə, dağda-bağda hər saat, hər an boz ayın ala-çalpovu kimi sıfıritinə çırplar, qanını dondur, cıyanı, boynunu qışmağa məcbur edə bilər.

...Qalxb Sərxan eminin ayaqlarına dəşənib yalvarmaq istədim. Sərxan əmi, ay Sərxan əmi, denən ölməyəcək dədəm, denən sağ qalacaq dədəm, məni öz atına mindirib meşəye apara- caq. Sərxan əmi, cöldə evciyini uçurdu- güm uşaqlar mənən "yetim" deməsinlər, odehy, Fərmanın dədəsi ölen kimi uşaqlar ona yetim dedilər, Fərman dözmə- yib özünü daşa çırpdı, anası gelib ovundurub apardı. Denən Sərxan əmi, denən, denən ölməyəcək! Əger Allahu varsa, denən!.. (İ.İsmayılov, "Ocaq da- şı" povesti).

Nə yaxşı ki, gözü nurlu, üzü həyalı, ağızı dualı, qeyrətli, zəhmətkeş anaları- mız var. Bir üzü qız, bir üzü gəlin, bir- çeyinin birini ağ, birini qara hörüb, uc- qar dağ kəndində atasız dörd usağı sağlam, tərbiyeli böyüdüb onlara ali tehsil vermək nəinki her qadının, hətta ker kişinin də hüneri deyil.

Elin-obanın ağıbirçeyi, ballı- bərkətli süfrəsi və çöreyi olan Asiya Ana kimi - hünərlü, qeyrətli və təperli...

...Bir az xərclik puludu. "Maralı" satmışam, başına dönüm, muğayat ol aynı-başının, puldan-zaddan korluq çəkmə... Allah lənət eleməsin bizim kolxozun buxalterine, yaziçıdı, bu ayın pulunu gələn ay verir, onu da alan kimi göndərəcəm... Təki sen o qərib yerdə korluq çəkmə, canını sulu saxla ki, müəllimə de cavab vera bilesən." (İ.İsmayılov, "Ocaq daşı" povesti).

Hər cür maddi və mənəvi sixintilərin acığına Tanrı ona güclü istedad və dərin ağıl vermişdi...

Zəhməti, ağılı və istedadı hesabına orta məktəbi elə qiymətlərle bitirən İmamverdi İsmayılov arzusunun əlin- dən, ümidiñin etəyindən yapışaraq Bak- kuya üz tutdu, o zamanlar üçün çox hörməti sayılan Azərbaycan Dövlət Universitetinin jurnalistikə fakültəsine ele birinci ilində də qəbul olundu, oxudu, öyrəndi və həm də həyat dərsləri keçdi...

Universitetin II kursunda oxuyarkən qələmə aldığı "Təqaüd" hekayəsi ilə bütün gənclikin sevimlisine çevrildi, onun "Özrayıl" povesti isə ədəbi tanqidin diqqətini ciddi şəkildə özüne cəlb etdi: səksəninci illər nəsrinə yeni bir nəfəs, yeni bir imza gəlmİŞdi...

İmamverdi İsmayılov, - kənddən şəhər böyük ümidiñə, sabaha inamlama amma bir az ürkək, arxasız-dayaqsız qədəm qoyan o gənc - artıq özünün ilk təsdiqini tapmışdı...

Bizim Zəngəzur camaatının xeyrin- də-şərində görüsdüyüm insanlar arası- nda İmamverdi müəllimin uşaqlıq dostlarına onu lap köprüliyindən tanyan qonşuları, kəndçilərinə de tez- yan təst rast gəlirəm. Səhbət hərəlnib-fır- laib hökmən qardaşım İmamverdinin üzərinə gəlir.

...Və bu sadə insanlar İmamverdi İsmayılovun uşaqlıq, yeniyetməlik çağlarından, ele əhvalatlar, hadisələr dənisiñər ki, kövrəlirəm, duyğulanıram, həm bəhrənirəm, həm də bir daha əmin oluram ki, 60 yaşı İmam- verdi elə 10 yaşında da, elə 15-də de belə olub: bütöv, mərd, kişiyana, dost- canlı, səmimi...

Dördüncü sinifdə "Azərbaycan pio- ni" qəzetində dərc olunan yazişı ilə nəinki kəndində, rayonda belə bir anda məşhurlaşır. Müxtəlif bölgələrdən, ne- ce-neçə uzaq yerlərdən ucqar dağ kəndinə gələn məktubları görən aqsaqqal- ağıbirçeklər 11 yaşı İmamverdinin gele- cəyinin parlaq olacaqını elə və vaxtdan deyirdilər...

Aqsaqqallardan söz düşmüşən, uşaqlıq yoldaşları deyirler ki, İmamverdi elə lap avşıldən özündən yaşda böyüklerle ünsiyyət qurarmış, dəstlüq edərək. Tale onu vaxtdan əvvəl böyütmüşdü - o isə taleyinin özü- nün yazdığı mərhələlərini böyüklerle keçirdi, böyük sözü dinlədi, sonra da böyük yolların sarvanı, böyük söz sahi- bi oldu...

Təyinatla əmək fəaliyyətinə o vaxtkı Dövlət Televiziya və Radio Komitesin- de statdankənar müxbir kimi başlayan İmamverdi İsmayılov ömrünün on ilini telejurnalistikə hərət etmiş, burada ki- cik redaktordan baş redaktor vezifəsinə qeder yüksəlmiş, o dövrün en populyar verilişləri hazırlanan "Gənclik" baş redak- siyasının baş redaktoru olmuşdur.

Ötən əsrin səksəninci illərində bu vəzifə hele 30 yaşı olmayan genç bir qələm sahibi üçün fəvqələdə uğur sayılırdı. Televiziya bir-birindən orijinal, baxımlı verilişlər hazırladı: "Aygın" qız- lar klubu, "Çay dəstəgahı", "7 sal, 7 cavab", "Sənin dünyan, menim dünyam", "Görüş vaxtı 20:30" kimi verilişlər qisa zamanda xeyli populyarlıq qazandı.

Mərkəzi mətbuat organlarında tez- tez publisistik məqalələri, oçerkləri, "Ul- duz" və "Azərbaycan" kimi sanballı ədəbiyyat jurnallarında hekaya və po- vestləri dərc olunmağa başladı. Onun qələmə aldığı "Özrayıl" romanı, "Ocaq daşı", "Qədim kışının qırxi" povestləri, "Barsız bağban", "Yurd gürzəsi", "Hal aparmış qadın", "Həsənalının tədirinin yanması", "Yuxusuz gecelerin tramvayı- ları" və digər kimi hekayələri öten əstin 80-90-ci illərinin yaddaşqalan ədəbiyyat nümunələrindən sayılıb.

İti müşahidə qabiliyəti, obraslı düt- suncə tərzi, duzu-məzəli yumor hissi, hadisələre orijinal yanaşma bacarığı, probleme dərindən nüfuzetmə və reali- gli dützən qiyətləndirmək, obyektiv və qərəbzələr olmaq hər bir uğurlu qələm adəmi üçün vacib şərtlərdir. Bütün bu keyfiyyətlərə malik olan İmamverdi İsmayılov qısa müddət ərzində ustad bir jurnalist və istedadlı yazıçı kimi cəmiy- yətəde tanıdı və qəbul olundu.

Azərbaycan müstəqilliyyətini əldə et- dikdən sonra İmamverdi müəllim milli

jurnalistikamızın öncüllerindən biri kimi ictimai proseslərə feal qoşuldu, jurnalistlərin yaradıcılıq, sosial-məsiət qayğılarına dəstək oldu, milli mətbuatımızın inkişafına öz layiqli töhfələrini verdi.

İmamverdi İsmayılov ölkəmizdə çağdaş siyasi publisistika janının ən parlaq nümayəndələrindən biridir. Onun ümummilli lider Heydər Əliyevə və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin fəaliyyətinə həsr etdiyi "Prezidentin siyasi portretindən strixlər", "Heyrət", "Hədeflər", "Məhək daşı", "Şah və ...mat" kimi portret yazılarını tam məsuliyyətə müasir siyasi publisistikamızın uğuru saymaq olar!..

İmamverdi İsmayılovun publisisti- kası təkcə təsvir və tərənnüm etmir, həm də təhlil edir, nəticə çıxarı, qiymət verir, düşündürür və oxucuya da düzgün yolu göstərir.

Öz əslübu, öz nəfəsi, öz dəsti-xətti var. Orjinal yazıları ilə hamını təəccüb- ləndirməyə bacarır. Standartlardan və qelblərdən uzaqdır. Folkloru güclü bilir, yazı dili çox zəngindir, bulaq suyu kimi saf və axıcıdır - hamı bunu birmənli- etiraf edir!..

Neçə kitabın, yüzlərlə dəyərli məqə- lenin müəllifi İmamverdi İsmayılov res- publikamızın əməkdar jurnalisti və "Qız- zıl qələm" mükafati laureatıdır.

Hörmətli qələm dostumun və həm- karımın bədii yaradıcılığından danişar- kən bir istiqaməti hökmən qeyd etməliyim. Bu, İmamverdi İsmayılovun afori- rizmləridir.

Xalq yaradıcılığına dərindən bələd olan, ana dilimizin gözel bilicisi İmam- verdi müəllim lakonik və sərrast fikirlərin - aforizmlərin müəllifi kimi də orijinaldır, təzədir, düşündürəndir, yol göstərəndir.

İmamverdi müəllimin aforizmları həyatlardan gələn, günümüzün, meşəti- misin realliğindən doğan həyat həqiqətlərindərdir.

İmamverdi müəllimin aforizmları yara- dicılığından böyük ürək genişliyi ilə behs edən və "Sonuncu fasıl" kitabına ön söz yazan hörmətli akademik İsa Həbibbəyli çox haqlı olaraq qeyd edir ki, "İmamverdi İsmayılovun müdrik dü- şüncələrinin bir çoxu həyatda yaşamış real insanların - atası, abası, babası, emisi, dayısı kimi yaxın adamlarının adındır, "onlar deyərdi ki," təhkiyesi əsasında formalasdırılaraq yaşanmış həyatı proseslərin ümumiləşdirilmiş ifadəsinə çevrilir."

Aforizm kim yaradar?

Dünyagörəməs, müdrik insanlar...

Elinde-obsunda sözü eşidilən, sō- zü keçən şəxslər...

Əməli ilə dedikləri üst-üstə düşən adamlar...

Mən qəti əminliklə söyləyə bilərem ki, əger ötən əsrin sonlarında xalqımızın başına gətirilən müsibətlər - erməni separatizm, torpaqlarımızın işğalı, mili dövlətçiliy